

Đ̃o đ̃c Ph̃t gĩo đ̃a căn b̃n trên Gĩi-Đ̃nh-Tũ và đ̃c soi sáng b̃i lý duyên kh̃i, t̃ đ̃, nhân qũ-Luân h̃i và vô ngã... trong bài phát bĩu này tôi ch̃ nêu lên ngũn g̃c và m̃c đích c̃a Gĩi nh̃m gĩi đáp ph̃n nào th̃c m̃c c̃a các Ph̃t t̃, các nhà nghiên c̃u khi đ̃ c̃p đ̃n ṽn đ̃ Gĩi lũt c̃a đ̃o Ph̃t.

Ngũn G̃c Đ̃o Đ̃c Ph̃t Gĩo

Thích Chí Thĩn

(H̃i th̃o "Đ̃o đ̃c Ph̃t gĩo trong th̃i hĩn đ̃i", Vĩn Nghiên c̃u Ph̃t h̃c VN, Sài Gòn, 1993)

--- o0o ---

Đạo đức Phật giáo dựa căn bản trên Giới-Định-Tu và đức soi sáng bởi lý duyên khởi, tở, nhân quả-Luân hồi và vô ngã... trong bài phát biểu này tôi chỉ nêu lên nguyên gốc và mục đích của Giới nhằm giải đáp phần nào thắc mắc của các Phật tử, các nhà nghiên cứu khi đề cập đến vấn đề Giới luật của đạo Phật. Nhưng tôi thắc mắc rằng có phải đạo đức Phật giáo là một thứ đạo đức duy tâm và mục đích của nó là xây dựng hạnh phúc cho thế giới bên kia? Câu hỏi thứ 2: Giới luật của đạo Phật phải chăng là những giáo điều ràng buộc và hãm đả tẩn đả rủa ng ai phạm giới sẽ đả đả a ngục?

Những vấn đề này cần phải được giải đáp, có thể chúng ta mới thấy được chân giá trị đích thực của nên đạo đức Phật giáo.

Đức Phật Thích Ca Mâu Ni sau khi thành đạo dõ dõ i cõi B Đ , đã quy t đ nh tr v v i xã h i và cu c s ng c a con ng i bình th ng. Mục đích giáo hóa của Đức Phật nhằm đem l i s an l c, h nh phúc cho con ng i. Nhưng gì đ c Phật gi ng d y đ u b t ngu n t cu c s ng, t hoàn c nh và con ng i c th . Cũng v y đ c Phật ch ra gi i lu t nh m xây đ ng m t n n đ o đ c làm n n t ng cho s th ng ti n tâm linh và h nh phúc cho nhân lo i.

T i v n L c Uy n, đ c Phật chuy n bánh xe pháp luân l n đ u tiên trên th gian này. Sau bài thuy t pháp y, 5 v Sa môn nhóm Tôn gi Ki u Tr n Nh là nh ng ng i b n cũ c a Ngài t b con đ ng tu kh h nh ép xác, c 5 v xin qui y và sau đó đ u đ c qu A La Hán là qu v t i th ng trong hành đ t Phật. Đó là 5 v đ t đ u tiên xu t gia c a Phật và cũng là giáo đoàn Tăng già Phật giáo đ u tiên, c s cho giáo h i sau này.

T đó, b t c đ đ u đ c Phật đ t chân đ n đ u đ l i đ u n c a t bi và trí tu . v i nh c cách siêu vi t và lòng t vô l ng, Ngài đã thu phuc #273; c lòng ng i. Do đó, đ t c a Ngài (xu t gia cũng nh t i gia) m i ngày m i đ ng.

Vào năm th 3 sau ngày đ c Phật thành đ o, Vua Bimbisàra n c Ma Ki t Đà sau khi quy y đã dâng cúng Phật r ng Trúc Lâm. Trong đó nhà vua cho xây c t đ y đ ti n nghi đ dùng làm t nh xá. Có thể nói đây là trú x đ u tiên, m đ u m t giai đ o n m i, m t manh nha c a vi c trú có tính cách đ nh c , khác v i i s ng lang thanh c a các đoàn Sa môn lúc b y gi .

Trong mùa an cĩ này, cĩ 1000 cĩ tĩ kheo cùng chung sĩ ng tĩ i Trĩc Lĩm là mĩ t đĩ c đĩ m khĩc biĩ t đĩ i vĩ i các đĩn Sa mĩn khĩc thĩ i bĩ y giĩ . Cĩ lĩ do sĩ chung giĩ a các Tĩ kheo, mĩ t ít giĩ i luĩ t cĩ tĩn các nhĩ nhĩng vĩ i hĩn thĩ c "đĩ u nĩn làm vĩ đĩ u khĩng nĩn làm" đĩ c đĩ c Phĩ t nĩ ra.

Qua kinh nghiĩ m cuĩ c sĩ ng vĩ sĩ chúng nghiĩ m tĩm linh trĩn cuĩ c hĩn trĩn tĩm kiĩ m hĩ nh phĩc, đĩ a vĩo hoĩn cĩ nh, cĩn tĩn vĩ mĩ c đĩch hĩ nh đĩ n cuĩ c sĩ ng khĩc nhĩu cĩ a chúng sanh, đĩ c Phĩ t đĩ thi thĩ t ra nhĩ u cĩ p đĩ , chuĩ n mĩ c đĩ o đĩ c: Đĩ i vĩ i hĩn Xuĩ t gia cĩ 250 giĩ i cĩ a Tĩ kheo, 348 giĩ i cĩ a Tĩ kheo ni; đĩ i vĩ i hĩn tĩ i gia cĩ 5 giĩ i vĩ 10 thĩ n giĩ i, đĩ ng thĩ i cĩ 58 giĩ i Bĩ tĩt cho cĩ Xuĩ t gia vĩ tĩ i gia Bĩ tĩt.

Sĩ thĩ t hĩn nĩn, Giĩ i luĩ t cĩ a đĩ o Phĩ t khĩng phĩ i là nhĩ ng giỏ đĩ u đĩ c mĩ c khĩ i bĩ i thĩ n linh hĩ mĩ t đĩng sĩn nĩn nĩ; nĩ cũng khĩng phĩ i là nhĩ ng đĩ u do đĩ c Phĩ t tĩ ý đĩ t ra đĩ rĩn đĩ hay rĩng buĩ c tĩn đĩ . Vĩ lĩng tĩ bi, vĩ hĩ nh phĩc cho chúng sanh đĩ c Phĩ t chĩ ra giĩ i luĩ t, mĩ i giĩ i luĩ t đĩ c chĩ ra, đĩ c phĩ t đĩ u đĩ a vĩo 3 đĩ u kiĩ n thĩ c tĩ vĩ khĩc quan nhĩ t đĩ ó là: Thĩ i-Xĩ -Vĩ , tĩ c là nhĩ ng qui luĩ t phĩp tĩ c do Phĩ t chĩ đĩ nh đĩ u là nhĩ ng qui đĩ nh đĩ c đĩ ra sau khi các sĩ kiĩ n đĩ phĩt sĩn.

Đĩ làm sĩng tĩ vĩ n đĩ này, chúng ta hĩy lĩ y mĩ t vĩ dĩ , nhĩ giĩ i "Tam y" chĩ ng hĩ n, tĩ c theo luĩ t mĩ i Tĩ kheo phĩ i cĩ đĩ 3 tĩ mĩ áo: Thĩ nhĩ ng-Trĩng-Hĩ . Nguyĩn nhĩn đĩ c Phĩ t chĩ ra 3 y là vĩ ngĩy xĩ a Ngĩi du hĩn tĩ Phĩ Xĩ Ly đĩ n Bĩ t Da La Thĩp, nĩ a đĩ nhĩ ng gĩ p thĩ i tĩ t giỏ buĩ t, vĩo ban đĩm Ngĩi phĩ i mĩ c 3 tĩ mĩ áo mĩ i đĩ m, do kinh nghiĩ m y mĩ Phĩ t chĩ giĩ i Tam y.

Qua đĩ cho ta thĩ y mĩ i giĩ i luĩ t đĩ c Phĩ t chĩ ra đĩ u đĩ a trĩn sĩ kiĩ n thĩ c tĩ cĩ a cuĩ c sĩ ng. Ngĩi khĩng tĩ nhĩn đĩ t ra nhĩ u giĩ i luĩ t bĩ t chúng ta hĩn trĩ, chĩn là do hĩ nh nghiĩ p hĩ u lĩ u cĩ a chúng sanh mĩ đĩ c Phĩ t chĩ ra giĩ i luĩ t nhĩ m ngĩn ngĩ a các ĩc bĩ t thĩ n phĩp, giĩp hĩn giĩ đĩ c thĩn tĩ nh, làm nĩ n tĩ ng cho sĩ phĩt trĩn tĩm linh thĩ ng đĩ n niĩ m hĩ nh phĩc an vĩ tĩ ch tĩ nh.

Lĩ do đĩ c Phĩ t chĩ giĩ i đĩ c Ngĩi nĩ trĩ c các vĩ đĩ tĩ xuĩ t gia sau khi cĩ sĩ vĩ c trĩ nhĩ lĩ Tu Đĩ Na(Sudina) vĩ phĩ m trĩ nhĩ hĩ p mĩ đĩ c Phĩ t đĩ y là rĩ t trĩ m trĩ ng. Mĩ i lí do này đĩ c Phĩ t nhĩ c lĩ i trĩng Tĩng Chĩ bĩ kinh (Anguttara Ni kĩa) vĩ khi đĩ c Phĩ t trĩ lĩ i trĩ nhĩ lĩ Upali vĩ mĩ c đĩch trĩy n đĩ y giĩ i bĩ n (patimokkha) :

Cũn bũn đũo đũc ỹ đũc đũc kũt trong bài kũ :

Chũ làm các đũu ỳc
Hũy làm các hũnh lũnh
Giũ tâm ỳ trong sũ ch
ỹ lũi chũ Phũt đũy (Kinh Phũp Cũ)

Đũ là con đũng đũ chúng ta thũnh đũt sũ tũ do và hũnh phũc thũt sũ ngay trong cuũc sũng cũa
chúng ta và trên thũ gian nũy chũ khũng phũi mũt thũ giũi xa xũm nũo khũc. Bũi vũ :

"Tũ do là ung dung trong rãng buũc
Hũnh Phũc là tũ tũi trong khũ đũu".

--- o0o ---

Thũch Chũ Thũn